

International Journal of Social Sciences

ISSN: 2587-2591

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.9.5>

Volume 5/2 Fall

2021 p. 84-95

SOSYAL VE ETİK YÖNLERİYLE TÜRKİYE'DE BABALIK TESTLERİ

SOCIAL AND ETHICAL ASPECTS OF PATERNITY TESTING IN TURKEY

Yeşim DOĞAN*

ORCID ID: 0000-0001-6650-613

ÖZ

Nesep tayini ya da soy bağı belirlenmesi adli bilimlerde sıklıkla başvurulan uygulama alanlarından biridir. Geçmişte fiziksel özelliklerin benzerliklerinden ve kan grubu analizlerinden faydalanılarak yapılan yorumların yerini günümüzde, net sonuçlar (%99,99 olasılıkla) veren genetik analizler almıştır. Teknolojik değişikliklerle beraber aile bağları açısından önemli sonuçları olan babalık testleri ile ilgili etik kaygılar da her geçen gün şekil değiştirmektedir. Babalık testlerinde tüm tarafların onay vermesi gerekliliği tartışmaları yerini, bir kişiye ait biyolojik bir materyalin ondan habersiz laboratuvara gönderilip, test edilmesi ile ilgili kaygılara bırakmıştır. Ticari firmalar tarafından gerçekleştirilen testlerin sonuçları, kendilerine ulaşan müşterilere herhangi bir genetik danışmanlık verilmeksizin teslim edilmekte ve toplumsal olarak önemli aile yapısının bu şekilde nasıl zarar görebileceği de düşünülmemektedir. Tüm biyoteknolojik uygulamalarda olduğu gibi, babalık testleri için de etik ihlaller iyice tartışılmalı ve ailelerin - özellikle de çocukların - duygusal, finansal ve fiziksel olarak zarar görmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Babalık Testi, Onam, DNA Profili, Adli Bilimler.*

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Paleoantropoloji Anabilim Dalı, E-mail: ydalakoc@gmail.com.

ABSTRACT

Paternity testing is one of the most frequent applications in forensic sciences. In the past, interpretations was made by using similarities of physical characteristics and blood groups. These old school methods have been replaced by genetic analyzes that give clear results (99.99% probability). Along with technological changes, ethical concerns about paternity tests, which have important consequences for family ties, are changing every day. Discussions about the necessity of consent of all parties in paternity tests have been replaced by concerns about sending a biological material belonging to a person to a laboratory without his knowledge. The results of the tests carried out by commercial companies are delivered to the customers who reach them without any genetic counseling, and it is not considered how the socially important family structure can be damaged in this way. As in all biotechnological applications, ethical violations for paternity tests should be discussed thoroughly and necessary precautions should be taken to prevent emotional, financial and physical harm to families and especially children.

Key Words: *Paternity Testing, Consent, DNA Profiling, Forensic Sciences.*

Soy bağının belirlenmesi tarih boyunca adli bilimlerin öncelikli konularından biri olmuştur. Geçmişte mahkemelere yansıyan babalık davalarında bilirkişiler baba çocuk arasındaki fiziksel özelliklere dayandırdıkları yorumlar yapmış, ardından kan gruplarının kalımsal özellikleri keşfedildiğinden, bu amaçla kan gruplarından faydalanılmıştır. Son otuz yıllık süreçte ise kalıtım materyali olan DNA'nın bireyler arasında farklılık gösterdiğinin anlaşılması, DNA analizini adli bilimlerin en kuvvetli silahı haline getirmiştir (Rudin N, 2001;155-156). DNA molekülü yapısını oluşturan bazların dizilimlerdeki farklar ile her bireyde kendine has bir yapıya sahiptir. Bu özelliği ile de her bireye eşsiz bir kimlik yapısı kazandırır. Bu, adli bilimlerde DNA analizlerinin kullanılabilmesinin ana dayanağıdır (Butler JM, 2006;253-265). İngiliz genetik uzmanı Alec Jeffreys'in 1985 yılında bir tecavüz davasını DNA molekülünün bu özelliğine dayanan analizlerle çözümlemesinden sonra DNA analizleri adli bilimlerin en fazla yararlanan kimliklendirme yöntemlerinden biri olmuştur (Jeffreys AJ, 1985). Her bireyin genetik özelliği tek yumurta ikizleri dışında dünya üzerindeki herkesin birbirinden ayırt edilmesine yetecek kadar farklıdır. Bu eşsiz

TOBİDER

International Journal of Social Sciences
Volume 5/2 2021 Fall p. 84-95

genetik özelliğin yarısı anneden yarısı da babadan gelir. Bu da adli amaçlı DNA analizlerinin soy tayininde de kullanılmasını mümkün kılar. Günümüzde en az on altı genetik belirteç üzerinden gerçekleştirilen babalık testlerinin babalığın kabulü sonucunu vermesi halinde güvenirliliği %99,99’dur. Ebeveynin sahip olduğu profilin çocukta görülmemesi ise biyolojik bağın olmadığı şeklinde yorumlanarak annelik veya babalığın ret edilmesi ile sonuçlanmaktadır (Tracy M, 2001).

Babalıkla ilgili davaların sonuçları tarafların yaşamında büyük değişikliklere neden olmakta, aile ve toplum yaşamını etkilemektedir. Bu nedenle dikkatli ve titiz çalışma gerektiren bu analizleri yaparken teknolojinin mümkün kıldığı en fazla sayıda yüksek polimorfik özelliğe sahip gen bölgesini incelemek önem taşımaktadır. Ebeveynden aktarılan DNA profili çocukta görülüyorsa, tespit edilen profilin popülasyonda da görülme sıklığı temel alınarak olasılık hesapları yapılır. STR analizleri babalığın reddi söz konusu olduğunda baba ile çocuk arasında genetik uyumsuzluğu kesin olarak gösterirken, babalığın tespiti durumunda popülasyon verilerine dayanan "paternite indeksi" hesaplarının yapılmasını gerektirir (Butler JM, 2005).

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi bir kararında, babalık davasının irs ve nesep ilişkisinin kuşkuya yer bırakmayacak oranda açığa çıkarılması halinde kabul edilebilir olduğunu ve tekniğin tüm imkanlarından faydalanılması gerektiğini vurgulayarak DNA testi yapılmaksızın alınan bir kararın eksik görüleceğini belirtmiştir. Aynı zamanda alınan kararlar ile baba olduğu iddia edilen erkeğin çocukla arasındaki genetik uyumunun %99,73’ün altında olmasının babalığın reddi kararı gerektirdiğini vurgulamıştır (Kaçak N, 2004; 558-584).

Genetik bağın tespitine yönelik testler doğum öncesinden itibaren uygulanabilmektedir. Koriyonik villus veya amniyosentez yöntemi ile alınan materyalden hamileliğin ilk üç ayından itibaren biyolojik babanın belirlenmesi mümkündür. Bu yöntem mahkemeye yansıyan babalığın tespiti davalarında, özellikle de yasal küretaj kararının alınmasında önem kazanmaktadır (Reshef A, 1999). DNA analizi ile tek yumurta veya çift yumurta ikizliği belirlenebildiği gibi, mtDNA ve Y kromozom STR analizleri ile anne ve/veya babanın hayatta olmadığı ve feth-i kabirin mümkün olmadığı durumlarda anne ve baba soyunun ve dolayısıyla kardeşliğin tespiti de mümkün olmaktadır (Hui-Ling L, 1994).

Babalık testleri başlangıçta tıbbi bir örnek alma aşamasının gerektiği, resmî kurumlar tarafından mahkemelerin yönlendirmesi ile gerçekleştirilen testler iken, moleküler genetik alanındaki gelişmeler bu testlerin kolaylıkla özel ticari laboratuvarlar tarafından da gerçekleştirilebilmesine neden olmuştur. Bu durum babalık testleri ile ilgili halihazırda var olan etik tartışmalara yenilerinin eklenmesi ile sonuçlanmıştır (Mertens G, 2006).

Babalık Testleri ile İlgili Etik Tartışmalar

Genetik ve yeni üreme teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, özellikle babalık testi sonuçlarının kötüye kullanılmasıyla ilgili olarak sayısız biyoetik, tıbbi ve yasal soruyu gündeme getirmiştir. "Baban kim?" sorusu çok eskiye dayanır ve bu soru yirmi birinci yüzyılda medyanın etkisi ve teknolojik gelişmeler konusunda kontrolsüz olarak bilgilenen insanların merakı nedeniyle yepyeni bir boyut kazanmıştır (Stanley A, 2005). Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de babalık testleri sıklıkla medyada izlenme rekorları kıran programların konusu haline gelmektedir. Eş zamanlı olarak bu testleri gerçekleştiren kâr amaçlı özel laboratuvarların da sayılarının artması, diğer birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kontrolsüz babalık testi uygulamalarının muhtemel sosyal etkileri açısından endişe yaratmaktadır (Toya W, 2017; Caenazzo L, 2008).

Günümüzde babalık testlerinin bir sorun haline gelmesinin en önemli sebebi tıp ve daha birçok alanda olumlu etkilere neden olan moleküler genetik alanındaki gelişmelerin babalık testi uygulayan özel laboratuvarlara kontrolsüz bir güç sağlamasıdır. Bundan bir süre önce kan alınması gibi tıbbi bir aşama gerektiren ve bir sağlık çalışanının sürece katılımını zorunlu kılan testler, teknolojik gelişmelerle iz miktarda biyolojik örnekle sonuç alınabilmesi nedeniyle, birkaç köklü saç örneği, ya da ağız içi sürüntü ile gerçekleştirilebilir hale gelmiştir. Ayrıca bu örnekler rahatlıkla soğuk zincir olmaksızın transfer edilebildiğinden ve DNA stabil bir yapıya sahip olduğundan örnekler posta yoluyla ülkeler arasında rahatlıkla transfer edilebilmektedir. Örnek çeşitliliği kişilerin bilgisi dışında test için numune alınması olasılığını da beraberinde getirmektedir. Tüm bu gelişmelerin yanında bir de eskiden belli bir güvenilirlik yüzdesine ulaşmak için babalık testlerinde anne, baba ve çocuk üçlüsünün beraber çalışılması gerekirken, günümüzde DNA kimliklendirmesi için kullanılan polimorfik STR bölgelerinin sayılarının artması nedeniyle, artık sadece baba-

çocuk kıyaslamaları ile de yeterli oranda bilgi elde etmek mümkün hale gelmiştir. Bu da artık annenin örneğinin teste dahil edilmesinin şart olmaması anlamına gelir (www.dnacenter.com, 2021).

İnternet üzerinden pazarlanan babalık testlerinde ağız içi sürüntü almak için uygun pamuklu çubuklar kullanılır. Alıcının evine, örnek toplamak için bir pamuklu çubuk ulaştırılır. Alınan örnek analiz için özel laboratuvara posta yoluyla geri gönderilir ve ödeme yapıldıktan sonra da test sonucu müşteriye mail aracılığıyla bildirilir. Bu uygulama evde gizli bir şekilde elde edilen örneklerin kâr amacıyla bu testleri gerçekleştiren laboratuvarlara gönderilebilmesini sağlarken, bu örneklerin ait oldukları kişiler ile ilgili bir kimlik bilgisi verme zorunluluğunu da ortadan kaldırır. Bu şekilde de erkeklerin annelerden gizli olarak bu testi talep etmeleri kolaylaşır. Ayrıca iz miktarda materyalden DNA analizi gerçekleştirilebilmesi, biyolojik materyal içeren çalıntı kişisel eşyalardan (dış fırçası, sigara izmariti vb) elde edilen DNA’nın babalık testlerinde kullanılabilmesi için de fırsat sağlar. Tüm bu sözde gelişmeler, testlerin duygusal, fiziksel ve finansal olarak zarar görebilecek aileler ve özellikle de çocuk üzerindeki olumsuz sonuçları açısından endişelere yol açmaktadır (Rothstein MA, 2005).

Bu sıkıntılı duruma çare olmak adına farklı ülkelerde farklı önlemlerin alınması söz konusu olmuştur. İngiltere insan genetiği komisyonu, kişisel genetik bilginin rıza dışı elde edilmesinin yeni bir suç çeşidi olması gerektiğini tartışmaktadır. Almanya annenin rızası olmaksızın gerçekleştirilen babalık testlerinin, mahkemede delil olarak sunulamayacağı ile ilgili bir karar açıklamıştır. Fransa yasaları mahkeme katılımı olmaksızın nesep tayini amaçlı genetik testlerin uygulanmasına yasak getirmiştir. Belçika’da internet üzerinden babalık testlerinin halka zarar verici etkisi nedeniyle yasaklanması gerektiğini belirten bir kanun teklifinde bulunulmuş ve özel babalık testlerinin ancak örnekleri kendileri alan, testi yapan ve sonuçları genetik danışmanlık ile ileten insan genetiği merkezlerinde yapılmasının uygun olacağı bildirilmiştir. Bütün bu önlemler alınmadığı takdirde anne ve çocuğun rızası olmaksızın gerçekleştirilen babalık testinin sayısının her geçen gün artması ve kontrolsüz bir şekilde verilen sonuçların ilgili tüm bireyler için potansiyel olarak travmatik sorunlar doğurmasından endişe edilmektedir. Çünkü babalık testinin yapılmasına karar verilmeden önce testin sonuçlarının muhtemel etkileri hakkında bireylerin bilgilendirilmesi ve hazırlanması önemlidir (Ross LF, 1996).

Tüm tarafların bilgilendirilmemesi ile ilgili etik kaygıların yanında, ticari olarak bu testi gerçekleştiren laboratuvarların verdiği sonuçlarının güvenilirliği de başka bir endişe nedenidir. Kimliklendirme için kullanılan DNA analiz yöntemlerinin sonuçlarının değerlendirilmesi çoğu zaman basit bir işlem gibi görünse de bazı özel durumlar süreci zorlaştırabilir. Bu özel durumlardan birisi allel düşmesi ya da sessiz allel olarak adlandırılan teknik sorundur. Bu durum bireylerden birisinin DNA'sındaki bir mutasyon nedeniyle DNA profilinin tek bölgede doğru belirlenememesine neden olur (Grgicak CM, 2006; Li F, 2014; Bringmann B, 1995). Aslında alandaki literatürü yakından takip eden bir uzman tarafından değerlendirildiğinde ve bu durum testi yaptıran kişilere anlayabilecekleri şekilde bilimsel yollarla anlatıldığında bu sorun bertaraf edilebilir. Ancak kâr amacıyla babalık testi gerçekleştiren laboratuvarlarda bu standartlarda uzmanların görev alması her zaman mümkün olmamaktadır. Bu nedenle kendilerine verilen raporlardaki çelişkiler nedeniyle ailelerin maddi, manevi zarar görme ihtimalleri yüksektir. Adli amaçla genetik analizleri gerçekleştiren uzmanların sonuçları değerlendirme aşamasında karşılaşma ihtimalleri olan tüm istisnai durumları bilmeleri gerekir. Aynı zamanda hayatlarındaki en önemli bilgiyi almayı bekleyen, testin teknik detaylarından haberdar olmayan bireylere sonuçları anlayabilecekleri şekilde açıklayabilmeleri de önemlidir (Petridis G, 2021). Özel laboratuvarların babalık testleri yapmaları ile ilgili bir resmi düzenleme olmasa dahi, en azından bu hizmeti verenlerin akreditasyon kurumları tarafından denetlenmeleri ve sertifikalandırılmaları verilen hizmetin kalitesinin artmasına destek olacaktır.

Babalık testleri ile ilgili tartışılan bir başka etik konu da prenatal babalık testleri ile ilgilidir. Prenatal babalık testleri hamileliğin üçüncü ayından itibaren anneden invaziv yöntemlerle örnek alınması yoluyla yapılabilir. Bunlar tıbbi uygulamalar olduğundan ve minimal de olsa hamilelik ile ilgili risk oluşturabildiklerinden ancak mahkeme emri ile gerçekleştirilebilmektedir. Mahkeme kararı sadece hamilelik süresince babalık tespiti yapılması gerekli durumlarda, yasal küretaj kararı ya da çoklu tecavüzlerde babanın belirlenmesi gerektiğinde çıkartılır. Yasal olarak babalık sorumluluğunun alınması ile ilgili durumlarda ise genelde doğumun gerçekleşmesi beklenir. Son yıllarda anne kanından örnekleme ile invaziv olmayan prenatal babalık testi gerçekleştirilebiliyor olması gerçeği, bu testlerle ilgili yasal kısıtlamaları da ortadan kaldıracak gibi görünmektedir (Wagner J, 2009).

Önemli bir etik ikilem de farklı bir amaçla gerçekleştirilen bir genetik analizde esas amaç nesep tayini olmamasına rağmen, biyolojik babalığın reddi ile ilgili bir bilginin edinilmesidir (Lucassen A, 2001). Bu durumda sorgulanması gereken babalık ile ilgili gerçeğin kişilerin aleyhine ya da lehine bir sonuç doğurması olasılığıdır. Eğer kişilerin bu gerçeği bilmeleri onlar için genetik bir hastalık ile ilgili önlem alma ya da genetik soyun belirlenmesi ile ilgili olumlu bir gelişme yaratmayacaksa, talep ettikleri bu olmadığından, kişilere babalık testi ile ilgili bir sonuç verilmemesi genel olarak kabul gören uygulamadır (UK Health Departments, 2001).

Babalık testleri ile ilgili süregelen etik tartışmaların yanında, bazı aktivist gruplar bir erkeğin belli sorumluluklar altına girmeden ve ömür boyu sürececek bir duygusal bağlantı kurmadan önce biyolojik baba olup olmadığını bilme hakkını elinden almamak gerektiğini savunmaktadır. Annenin onayı alınmaksızın testin yapılmaması gerektiğini savunanlara karşıt olarak, sadakatsiz bir eşin bilinçli olarak babalık testini engellemek için elinden geleni yapacağı ve bu şekilde erkeği kandırmaya devam edebileceği gerçeği dile getirilmektedir. Onlara göre çocuğun ve annenin kişisel hakları savunulurken, babanın haklarını geri planda bırakmak da etik bir problemdir. Bu yasal olarak baba olan kişinin hem psikolojik hem de finansal olarak zarara uğramasına neden olur. Ayrıca bir çocuğun da gerçek ebeveynini bilmesi temel hakkıdır ve bunun da çocuğun yararına olduğu düşünülebilir (Turney L, 2003).

Talep kimden gelirse gelsin, tek eşli olması beklenen bir ilişkide babalık testi biyolojik babalığın reddi ile sonuçlandığı takdirde bu ilişkide bir aldatmanın varlığını düşündüreceğinden sonucun kabullenilmesi ile ilgili sorunlar yaşanması normaldir. Ancak genetik danışmanların varlığında bu test gerçekleştirildiğinde taraflar muhtemel sonuçlara karşı hazırlanabilir ve gerekiyorsa psikolojik destek almaları sağlanabilir. Babaya bu durumun asla çocukla ilgili olmadığı anlatılmalı, sorunun çocuğun annesi ile onun arasında olduğu ve olumsuzluğun durumdan haberdar olmayan çocuğa yansıtılmaması gerektiği ile ilgili telkin verilmelidir. Sonuç ne olursa olsun çocuğun iyiliği ve ruhsal sağlığının ön planda tutulmasının öncelik olduğu konusunda tarafların bilinçlendirilmesi, toplum sağlığı açısından önemlidir (Draper H, 2009). Aslında toplumun kişilere dayattığı namus kavramlarının ötesinde, babalık kelimesinin anlamı üzerinde kafa yormak önemlidir. Özellikle sperm vericiliğinin yaygınlaştığı günümüzde babalık kavramının yeniden oluşturulması belki de bir gerekliliktir. Manevi olarak kendisini bir çocuğun babası olarak

gören kişi için gerçekte biyolojik baba olmak önemli olmayabilir. Babalık, çocuğun doğum sürecine bir sperm ile katkıda bulunmaktan daha fazlasıdır ve çocukla duygusal ve manevi bir bağ kurmayı gerektirir. Bu kurulan bağ, kadın erkek ilişkisinin gerçekleri ne olursa olsun, çocuğun babaya bakışını etkilemeyecektir. Aynı durum toplumsal baskıyı bir kenara bıraktığında manevi baba için de geçerli olabilir.

Türkiye'deki Durum

Ülkemizde mahkeme aracılığı ile nesep tayini işlemleri net bir şekilde tanımlanmış ve yasal sınırlar çizilmiş olsa da özel babalık testleri ile ilgili bir sınırlama bulunmamaktadır. Özel laboratuvarların ilk olarak sürece dahil olduğu yıllarda sadece baba tarafından talep edilen testlerin uygulanabilirliği ile ilgili görüş sorulduğunda bazı hukukçular tarafından çocuğun yasal babası olarak görünen şahsın isteği doğrultusunda biyolojik örneğinin alınabileceği ve babalık testi için kullanılabileceği belirtilirken, bu fikre karşı çıkan ve bu testin uygulanabilmesi için iki ebeveynin de ortak rızasının gerektiğini söyleyenler de olmuştur. Her iki taraf da bu iddialarını yasal bir zeminde savunabilmektedir. Bu ikilemin nedeni direkt babalık testleri ile ilgili bir yasal düzenleme olmaması ve konunun diğer genetik testler ya da sağlık uygulamaları ile ilgili kuralların üzerinden açıklanma çabasıdır.

Ülkedeki durumu gözler önüne sermek için bir üniversiteye bağlı özel DNA analiz laboratuvarına gelen olguların değerlendirildiği bir çalışmanın sonuçlarını irdelemek yararlı olacaktır. Bahsi geçen çalışmada laboratuvara babalık testi için başvuran kişilerin belli bir sosyo ekonomik grupta toplanmadığı, babalık testi başvurularının tüm ekonomik seviyelerde ve tüm eğitim düzeylerinde gerçekleştiği belirtilmiştir. Laboratuvarda 2 yıllık süre ile gerçekleştirilen resmi ve özel tüm babalık testlerinde babalığın doğrulanma oranı %81,2, dışlanma oranı ise %18,8 olarak belirlenmiştir. Sadece özel testler ele alındığında ise bu oran %97 doğrulama ve %3 ret olacak şekilde dağılmaktadır (Tuğ,A, 2004).

Merkeze mahkeme aracılığıyla gelen babalık davaları ve özel talepler sayısal olarak incelendiğinde, laboratuvarın kurulmasından sonraki ikinci yılda gelen özel taleplerin sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Söz konusu laboratuvar ülkede babalık testlerinin gerçekleştirildiği ilk özel laboratuvar olduğu için bu sayısal artış özel babalık testlerine

duyulan ihtiyacı göstermesi açısından da önemlidir. Araştırmanın yayınlandığı 2004 yılından sonra ülkede kâr amaçlı özel DNA analiz laboratuvarlarının sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Söz konusu laboratuvarların varlığına rağmen babalık testleri için yurt dışına örnek göndermeyi tercih edenler olduğu da bilinmektedir. Bunun muhtemel sebebi kimliklerini açığa çıkartmaksızın test talep etme arzusu ve gizlilik açısından yurt dışındaki laboratuvarların daha güvenli gelmesidir.

Ülkenin ilk özel DNA analiz laboratuvarı olan Ankara Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Adli DNA laboratuvarında babalık testi için gereken biyolojik örnekler kimlik kontrolü ile direkt uzmanlar tarafından alınmaktadır ve özel başvurularda sonuçlar yine uzmanlar tarafından taraflara açıklanarak elden iletilmektedir. Bu da uzmanlara test sonuçlarını almaya gelen kişilerin duygusal reaksiyonlarını gözleme şansı vermiştir. Biyolojik olarak baba olduğu doğrulanan kişilerin çoğunda büyük bir duygusal rahatlama olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, doğrulama oranının %97 olduğu düşünüldüğünde, şüpheyle gelen erkeklerin önemli bir kısmının test öncesine göre daha pozitif bir ruh halinde olmaları anlamına gelmektedir. Sonuçları alan ve psikolojik olarak rahatlayan erkekler, yersiz bir şekilde eşleri ile ilgili kaygıya kapılmalarının nedeni olarak toplumsal baskıları ve yakın aile çevresini göstermekte ve aldıkları pozitif sonucun kendilerini daha iyi babalar haline getireceğini belirtmektedirler. Bu açıdan bakıldığında babalık testlerinin aile hayatına olumlu katkı sağlama oranının da azımsanmaması gerektiği düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Biyoteknolojik uygulamalarla ilgili birçok konuda olduğu gibi, babalık testleri ile ilgili etik tartışmalarda da farklı görüşlerin olması kaçınılmazdır. Var olan bir teknik imkânın kullanılmasını yasaklamak ve bunu tam anlamı ile denetlemek genellikle mümkün değildir. Bu nedenle bir uygulamanın bütünüyle yasaklanması yerine güvenilir şekilde, gerektiği gibi uygulanmasının sağlanması daha mantıklı bir yaklaşım olacaktır. Örneğin internet üzerinden babalık testinin yapılmasının engellenmesi ancak ve ancak tüm ülkelerin beraber hareket etmesi halinde mümkün olabilir. Aksi takdirde global olarak haberleşmenin ve ulaşımın mümkün olduğu günümüzde, kendi ülkesinde bu imkândan faydalanamayan bir kişinin, başka bir ülkede sorununa çözüm bulması her zaman mümkün olacaktır.

Türkiye gibi namus kavramının hayatın merkezinde yer aldığı ve mahalle baskısının güçlü olduğu ülkelerde babalık ile ilgili şüpheye düşmek nispeten daha kolaydır. Biyolojik baba olmak ile ilgili aklına takılan şüphe kişinin gerçekten duygusal olarak baba olmasının da önünde engel oluşturabilir. Bu nedenle, babalığın onaylanma yüzdesinin de çok yüksek olduğu göz önünde bulundurulursa, ülkemizde babalık testlerinin toplumsal sağlığı olumsuzdan çok olumlu yönde etkilediği değerlendirilebilir. Bu nedenle şüpheye düşülmesi durumunda test sonucu babanın gerçekten manevi olarak babalık yapabilmesi için gerekliyse, özel babalık testlerinin engellenmesi yerine, iyi denetlenen ve genetik danışmanlık hizmeti de sağlayabilen laboratuvarlarda gerçekleştirilebilmesinin toplumsal sağlığı ve aile bağlarını olumlu yönde etkileyeceği öngörülebilir.

KAYNAKLAR

- Bringmann B, Möller A, Wiegand P. (1995) Structure of New Mutations in Two STR Systems. *Int J Legal Med.* 107;201-203
- Butler JM. (2005) *Forensic, DNA typing: biology, technology, and genetics of STR markers.* New York, 2 Ed. Elsevier Academic Press.
- Butler, J. M. (2006). Genetics and genomics of core short tandem repeat loci used in human identity testing. *Journal of forensic sciences*, 51(2), 253-265.
- Caenazzo, L., Tozzo, P., Benciolini, P., & Rodriguez, D. (2008). Information and consent in internet paternity testing: focus on minors' protection in Italy. *Genetic testing*, 12(4), 507-511.
- Draper, H., & Ives, J. (2009). Paternity testing: a poor test of fatherhood. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 31(4), 407-418.
- Grgicak, C. M., Rogers, S., & Mauterer, C. (2006). Discovery and identification of new D13S317 primer binding site mutations. *Forensic Science International*, 157(1), 36-39.
- Hui-Ling L, Chuan-Xi W, Feng-Qiang W, Jian-Jin L. (1994) Paternity Identification In Twins with Different Fathers. *J Forensic Sci.*;39(4);1100-1102.
- Jeffreys AJ, Wilson V, Thein SL. (1985) Hypervariable minisatellite regions in human DNA. *Nature*, 314, 67-73.
- Kaçak N. (2004) Yeni içtihatlarla Yeni Türk Medeni Kanunu. *Seçkin Yayınevi*; 558-584.
- Li, F., Xuan, J., Xing, J., Ding, M., Wang, B., & Pang, H. (2014). Identification of new primer binding site mutations at TH01 and D13S317 loci and determination of their corresponding STR alleles by allele-specific PCR. *Forensic Science International: Genetics*, 8(1), 143-146.
- Lucassen, A., & Parker, M. (2001). Revealing false paternity: some ethical considerations. *The Lancet*, 357(9261), 1033-1035.
- Mertens, G. (2006). The ethical debate on present day paternity testing practices. *Acta Clinica Belgica*, 61(2), 74-78.

Petridis, G., Özcan, Ş. Ş., Büyük, U., & Kalfoglou, S. (2021). Babalık Testinde Rapor Serüveni: Bir Olgu Sunumu. *Journal of Medical Sciences*, 2(1), 57-61.